

Workshop 'De Klimaatrobuste stad' op 27-11-08

Urgentie van klimaatonderzoek in de stad

De stad wordt warmer, natter en droger. De verwachting is dat de stad in de toekomst in ieder geval vijf graden warmer zal zijn dan zijn omgeving. En dus wordt de kans groter dat we geconfronteerd worden met urban heat islands: lokale overstromingen en verzakkingen in oude binnensteden. Daarom dringt de vraag zich op 'welke adaptatiemaatregelen zijn op korte termijn nodig en toereikend om steden in Nederland te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering. Een stad als Apeldoorn gaat er wat aan doen. Apeldoorn wil een duurzame stad zijn. 'In Apeldoorn gaan we dus ook echt aanpakken. Klimaatneutraal en klimaatbestendig gaan hand in hand', aldus wethouder Boddeke. Hij vertelde dat de gemeente ernaar streeft om in 2020 alle energie die de stad verbruikt uit duurzame bronnen te onttrekken. Een mooi voorbeeld van een lokale en duurzame energiebron is de skeelerbaan. In de zomer wordt er energie opgewekt om in de winter een schaatsbaan te kunnen zijn. Apeldoorn neemt het voortouw om samen met een aantal andere oostelijke steden te werken aan de klimaatrobuste stad. In iedere stad wordt een specifiek gebied aangewezen en een plan van aanpak gemaakt.

Klimaatonderzoek

Klimaat voor Ruimte startte in 2006 met het onderzoek naar klimaatverandering in onze steden. Daar zijn inmiddels vier onderzoeksthema's uit voort gekomen. Het onderzoeksteam 'Hitte in de stad' heeft net een rapport afgemaakt (Heat in the city, ...). In het rapport staan mogelijke maatregelen om de effecten van het Urban Heat Island Effect te temperen. Het team 'Water in de stad' schrijft aan een boek Waterrobust bouwen. Hierin staan overzichtelijk ruim 100 maatregelen die je kunt nemen om te bouwen en rekening te houden met water. Een derde onderzoeksteam start met het opzetten van een meetnetwerk voor meteorologische data in de stad. De eerste stad waar dit gaat gebeuren is Rotterdam. Er zijn in Nederland nog geen klimaatgegevens over de stad beschikbaar, dus we zijn allemaal benieuwd naar deze metingen. Tot slot is er ook het project 'dialogo klimaat en de stad'. De projectleiders hebben in een tiental steden de dialoog over klimaatverandering en de stad op gang gebracht. Resultaat daarvan is dat het onderwerp op de politieke en bestuurlijke agenda staat en dat er in steden nieuwe coalities ontstaan die met het onderwerp aan de slag gaan. Een resultaat komt uit alle gesprekken steeds naar voren. Groen in de stad is belangrijk en daar moet meer ruimte voor worden gemaakt. Alle namen en contactgegevens van de projectleiders zijn terug te vinden op www.klimaatindestad.nl

Onderzoek naar klimaatverandering en de stad wordt ook vervolgd in het onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat. Jeroen Rijke vertelt dat de 'state of the art' op het gebied van klimaat en de stad af is. Op het moment worden er cases benoemd om verder onderzoek te gaan doen. In ieder van deze cases staat de verbinding tussen wetenschap en praktijk centraal. Het TNO heeft een rapport geschreven uitmondend in een lijst van mogelijke onderzoeksthema's. 'De stad moet voorbereid worden op komende klimaatveranderingen. Want, klimaatverandering heeft effect op mobiliteit, arbeidsproductiviteit, gezondheid, luchtkwaliteit en bijvoorbeeld de waterbalans in de stad', zegt Ronald Albers van het TNO. 'Bebouwing houdt warmte langer vast met als gevolg dat er hitte-eilanden kunnen ontstaan. Gevolgen daarvan kunnen zijn: verstoring van de nachtrust en lagere arbeidsproductiviteit en zelfs hogere sterfte in de zomer. De zomer van 2003 liet ons schrikken, toen er een hittegolf was in Europa en er in Frankrijk zelfs 15.000 mensen stierven.

Uit de discussie met zaal kwamen een aantal interessante onderwerpen naar voren. Zo vertelde Nico Tillie van de gemeente Rotterdam dat er recentelijk een artikel is gepubliceerd over het positieve economische effect van groen en groene gebouwen in de stad. Kort samengevat komt er uit onderzoek naar voren dat gebouwen met een groen dak en een groene omgeving meer huuropbrengst genereren, dat de waarde 16% hoger is bij doorverkoop en dat er gemiddeld meer oppervlakte permanent verhuurd wordt. In de UK bestaat dan ook al een label voor groene kantoorgebouwen.

Er wordt gevraagd naar het gebruiken van natuurlijke windstromen in de stad om te verkoelen. Karel Mulder van de TU Delft antwoordt dat dat een hele logische vraag is en dat

er inderdaad onderzoek gedaan wordt naar het gebruik van natuurlijke ventilatie tussen gebouwen. Bijvoorbeeld in de stad Kassel in Duitsland werkt het erg goed. In Nederland heeft wind een positief koelend effect in de zomer een omgekeerd ongewenst effect in de winter.

Voorzitter Chris Zevenbergen (Dura Vermeer) nodigt een aantal gemeenten uit om te vertellen welke adaptatieprojecten er al van start zijn. Pieter Biemans van de gemeente Tilburg vertelt dat bij hun de eerste klimaatadaptatiescan van Nederland heeft plaats gevonden. Dat heeft tot verschillende projecten geleid. Zo is er samen met de GGD een project over hitte en gezondheid. Ook het langer vasthouden van water in droge periodes is een nieuw onderwerp, juist omdat Tilburg hoog ligt, ontstaat er in droge periodes een watertekort in de stad. De organisatie CROW gaat een handboek voor gemeenten samenstellen, waarin klimaatkennis in hele praktische maatregelen wordt vertaald.

Voor alle projecten in de stad is de participatie van stakeholders belangrijk. Rotterdam, Utrecht, Apeldoorn en Groningen werken actief samen met stakeholders. Het dialoogproject koppelt voortdurend gemeenten aan betrokken organisaties uit het veld. Het dialoogproject doet dat door aan te sluiten bij lopende projecten of zelf de interesse en noodzaak voor klimaatadaptatie aan te wakkeren. Daarbij benadrukken zij dat maatschappelijke organisaties en zeker ook bedrijven klaar staan om hun producten en ervaring aan te bieden.

Tot slot bedankt de voorzitter alle aanwezigen. Informatie over de projecten het verslag van de bijeenkomst zijn terug te vinden op www.klimaatindestad.nl